

<https://doi.org/10.52256/2710-3560.97.2023.97.14>
УДК 378.147:78

Майя Мороз,
доктор педагогічних наук,
декан гуманітарно-педагогічного факультету,
КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського», м. Бар
ORCID ID 0000-0001-5187-0434
morozmaja@i.ua

Борис Брилін,
доктор педагогічних наук, професор,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця
ORCID ID 0000-0002-9130-1364

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАКАЛАВРІВ В УМОВАХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

У статті розглянуто проблему фахової підготовки здобувачів освіти першого освітнього рівня «Бакалавр» у педагогічному коледжі. Автори наголошують на тому, що проблема формування позитивної мотивації навчальної діяльності бакалаврів надзвичайно гостра та потребує активного вирішення.

Метою статті є аналіз фахової підготовки здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр» в КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», а також з'ясування особливостей формування мотивації навчання студентів та визначити шляхи покращення ефективності формування в них позитивної мотивації навчальної та науково-дослідної діяльності.

Доведено, що ретельне дослідження проблеми мотивації навчання здобувачів освіти в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти, зокрема, коледжів, заслуговує на особливу увагу адже, як свідчить практичний досвід, проблеми виховання та навчання сучасних студентів у педагогічному коледжі дуже пов'язана з їхніми віковими особливостями. Важливо враховувати й об'єктивні процеси, що відбуваються сьогодні у нашій країні та безпосередньо впливають на становлення й формування особистості студента. Автори звертають увагу на стан психологічного стресу та тривожності здобувачів освіти, викликаний воєнними діями в нашій країні, на фоні чого виникає страх за майбутнє, хвилювання за батьків та родичів, котрі перебувають сьогодні у зонах активних бойових дій. Невпевненість у власному майбутньому також призводить до невизначеності, розгубленості, втрати життєвих пріоритетів.

Отже, фахова підготовка сучасних здобувачів освіти першого освітнього рівня «Бакалавр» у межах педагогічних коледжів передбачає удосконалення навчально-методичної діяльності та активізацію наукового потенціалу науково-педагогічних працівників, подальше залучення студентів до участі у всеукраїнських та міжнародних конференціях, семінарах, тренінгах, конкурсах, фестивалях; посилення мотиваційного компонента навчальної діяльності студентів, розкриття творчого потенціалу кожного здобувача освіти.

Описано досвід фахової підготовки здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр» науково-педагогічними працівниками КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», проаналізовано діяльність науково-педагогічних працівників та студентів гуманітарно-педагогічного факультету.

Ключові слова: фахова підготовка, мотивація навчання, науково-дослідна діяльність, дистанційне навчання.

Maia Moroz, Boris Brilin. Problems of forming positive motivation in educational and scientific-research activities of bachelors in the conditions of professional training in a teaching college

The article deals with the problem of professional training of students of the first educational level "Bachelor" in the pedagogical college. The authors emphasized that the problem of forming positive motivation for the educational activities of bachelors is extremely acute and requires an active solution.

The purpose of the article is to analyze the professional training of those who obtained the first level of education "Bachelor" at KZVO "Barsk Humanitarian and Pedagogical College named after Mykhailo Hrushevskiy", as well as to clarify the peculiarities of the formation of students' learning motivation and to determine ways to improve the effectiveness of forming positive educational and scientific motivation in their research activity.

It has been proven that a detailed study of the problem of the motivation of education seekers in the conditions of institutions of professional pre-higher and higher education, in particular, colleges, deserves special attention because, as practical experience shows, the problems of education and training of modern students in a pedagogical college are significantly connected with their age characteristics. It is important to take into account the objective processes that are taking place today in our country and directly affect the formation and formation of the student's personality. The authors draw attention to the state of psychological stress and anxiety of education seekers, caused by military actions in our country, against the background of which there is fear for the future, anxiety for parents and relatives who are currently in active combat zones. Uncertainty in one's own future also leads to uncertainty, confusion, and loss of life priorities.

It was concluded that the professional training of modern education seekers of the first educational level "Bachelor" within the boundaries of pedagogical colleges involves the improvement of educational and methodological activities and the activation of the scientific potential of scientific and pedagogical workers, further involvement of students in participation in all-Ukrainian and international conferences, seminars, trainings, competitions, festivals; strengthening the motivational component of students' educational activities, revealing the creative potential of each student.

The experience of professional training of the first educational level "Bachelor" by the scientific and pedagogical workers of the Communal institution of higher education "Barsk Humanitarian and Pedagogical College named after Mykhailo Hrushevskiy" is described, the activities of scientific and pedagogical workers and students of the Humanities and Pedagogical Faculty are analyzed.

Key words: professional training, learning motivation, research activity, distance learning.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Перетворення, які відбуваються сьогодні у системі вітчизняної вищої освіти, окреслюють не тільки нові вимоги, а й нові мотиваційно-ціннісні орієнтири до професійної компетентності педагога, зокрема, майбутнього педагога, а сьогодні здобувача вищої освіти.

Проблема мотивації навчання є проблемою причин, які наперед визначають різні форми виявлення активності тих, хто навчається. Найчастіше за характером поведінки учасників розрізняють зовнішню та внутрішню мотивації. Звичайно, внутрішня мотивація більш тривала, ґрунтовна, глибока, вказує на сформованість особистості, справжнє розуміння нею необхідності виконання тієї чи іншої діяльності. Попри на те, що все починається саме із зовнішньої мотивації, на яку впливають приємні відчуття та враження від успіху справи, від похвали, заохочення з боку викладачів та інші аналогічні чинники, важливо, щоб поступово зовнішня мотивація переростала у внутрішню. Адже саме внутрішня мотивація стане рушійним чинником формування професійного, компетентного педагога.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Мотиваційному аспекту навчання здавна приділяли значну увагу в психолого-педагогічних дослідженнях (М. Алексєєва, Л. Божович, О. Ковальов, Г. Костюк, О. Леонтьєв, В. Мерлін, С. Рубінштейн, І. Синиця, В. Сухомлинський та інші). У працях видатних психологів та педагогів засуджувалося учіння з-під палиці, як малопродуктивне. У світовій літературі багато написано про те, які страждання терпіли учні всіх часів від такого навчання.

Психолого-педагогічні джерела пропонують різні підходи до поняття «мотивація» [6]. Одні під мотивацією розуміють певні спонування, які викликають активність організму і визначають її спрямованість (М. Магомед-Емінов), інші – сукупність факторів, які підтримують і спрямовують поведінку (Мадсен, Годфруа), ще інші – сукупність мотивів (К. Платонов, В. Щадриков) [2, с. 215].

Мотив (від латинського moveo – штовхаю, рухаю) – спонукальна причина дій, вчинків людини (те, що штовхає до дії). У навчанні – це пробудження, які спрямовують навчальну діяльність. Низка вчених визначає мотив як предмет діяльності, за яким завжди стоїть певна потреба. У свою чергу, потреба викликає певне переживання, інтерес, спонукання, надає сенсу навчальній діяльності. На основі цього формується мотивування – пояснення причин своїх дій із посиланням на обставини, що спонукають до вибору певної дії [3, с. 71].

Мотивації аспекти науково-дослідницької діяльності студентів закладів вищої освіти досліджували О. Повідайчик, М. Попик, А. Реблян. Вони визначили умови які позитивно впливають на розвиток мотивації у студентів до науково-дослідницької діяльності та рівні оволодіння ними теоретичними знаннями у сфері наукових досліджень. Одною з умов є забезпечення продуктивної взаємодії між студентами і викладачами та високий рівень науково-дослідницької компетентності педагогів [5].

Дослідження питання мотивації навчальної діяльності ведуться здебільшого у двох основних напрямках.

Перший – це праці, які безпосередньо стосуються мотивів учіння учнів різного шкільного віку; загальної структури мотиваційної сфери механізмів спонукальної дії мотивів, динаміки їх розвитку в різних вікових групах, а також способів формування повноцінних мотиваційних комплексів під впливом різноманітних факторів.

Другий напрям – це дослідження з проблем розвитку активності особистості у навчанні, позитивних і негативних мотиваційних факторів пізнавальної діяльності, пов'язаних з явищами соціального і суто особистого характеру.

Мета статті. На прикладі фахової підготовки здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр» в КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» з'ясувати особливості формування мотивації навчання студентів та визначити шляхи покращення ефективності формування в них позитивної мотивації навчальної та науково-дослідної діяльності.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Комунальний заклад вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» завжди вчасно реагує на вимоги часу і відповідно коригує освітній процес, що дозволяє готувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних, компетентних фахівців.

Отже, у нашій статті хочемо зупинитися на особливостях фахової підготовки здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр» у згаданому закладі освіти та тих проблемах, які наразі є актуальними.

З метою визначення особливостей формування мотиваційної складової фахової підготовки майбутніх фахівців, ми опитували здобувачів першого освітнього рівня «бакалавр» нашого коледжу.

Аналіз відповідей показав досить значні відмінності в оцінках мотивів навчання. Так, у 20% респондентів найпоширенішими були такі варіанти мотивів: «Потрапивши в навчальний заклад, вимушений вчитися, щоб закінчити його, щоб уникнути осуду за погане навчання». Такі відповіді, що належать до мотивів уникнення (тобто зовнішня мотивація) звичайно ж не сприятимуть якісному формуванню професійних якостей особистості.

10% респондентів обрали мотивацією власної навчальної діяльності такі судження: «Навчаюся за обраною спеціальністю, оскільки розумію, що обрана мною професія передбачає постійне спілкування з колегами, підлеглими. А для цього треба мати глибокі і всебічні знання»; «Навчаюся, щоб заводити в майбутньому знайомства і спілкуватися з цікавими людьми в гуманітарній чи освітній сфері»; «Навчаюся, бо хочу, щоб мене поважали мої друзі та товариші». Означені відповіді характеризують комунікативну мотивацію, яка, хоч і позитивна, але все ж таки належить до зовнішньої мотивації навчальної діяльності.

23% студентів зауважили, що навчаються, «щоб не відставати від друзів»; «не хочу відставати від однокурсників, не бажаю опинитися серед тих, хто відстає». Така мотивація також зовнішня, оскільки є мотивацією уникнення.

12% респондентів віддали перевагу твердженням «Навчаюся, тому що хочу бути серед кращих студентів»; «Добре навчаюся, бо хочу, щоб наша група була найкращою у коледжі за успішністю». Такі мотиви престижу також відносимо до зовнішніх мотивів, які, хоч і позитивні, але відношення ніяк не стосуються глибинного, свідомого розуміння сутності та вагомості обраної професії.

Проте 35% респондентів виявили дійсно глибоку, внутрішню мотивацію навчальної

діяльності, що характеризують навчально-пізнавальні та професійні мотиви: «Навчаюся, тому що мені подобається обрана професія»; «Навчаюся, щоб бути успішним у своїй майбутній професійній діяльності»; «Хочу повною мірою використати та розвинути власні здібності»; «Навчаюся, щоб здобути глибокі і міцні знання». Окреслені відповіді студентів свідчать про чітке усвідомлення ними необхідності навчання з метою професійного зростання та вдосконалення. Звичайно, що така стійка мотиваційна позиція сприятиме свідомому, цілеспрямованому навчанню, активному формуванню професійної компетентності, що подальшій буде реалізована надалі у професійній діяльності майбутнього фахівця.

Спрямованість професійних інтересів і потреб бакалаврів педагогічних спеціальностей визначали, запропонувавши студентам дати відповіді на такі запитання: «Чи вважаєте Ви професію вчителя престижною?», «Якими якостями, на Вашу думку, повинен володіти учитель?», «Які професійні якості вчителя, на Вашу думку, найголовніші?», «Чи плануєте Ви продовжувати навчання за обраною спеціальністю (магістр)?», «Чи плануєте ви працювати за обраною спеціальністю?».

58% опитаних відповіли, що професія вчителя престижна та цікава; опанування професійними навичками потребує важкої, тривалої праці. Проте студенти цієї групи виявили певний сумнів щодо того, чи вдасться їм опанувати таку складну та багатогранну професію. Щодо остаточного рішення стосовно майбутньої педагогічної праці мають невеликі сумніви («Учителем дуже хочу бути, але не впевнений, що так буде. Життя покаже»). На нашу думку, тут потрібно враховувати й об'єктивний фактор сучасного працевлаштування молоді, великий відсоток безробітних серед молодих спеціалістів. І не тому, що вони не могли б якісно та професійно працювати, а тому, що, на жаль, враховуючи численні скорочення робочих місць, невисоку заробітну плату в перші роки роботи у педагогічній сфері, не всі випускники ЗВО можуть влаштуватися працювати за фахом.

Щодо високого рівня сформованості ціннісного ставлення до професії вчителя, аналіз відповідей на наші запитання показав, що 20% респондентів мають чіткі уявлення про професію, яку здобувають, про професійні якості, які має опанувати компетентний учитель, та налаштовані ґрунтовно, серйозно засвоювати систему знань та вмінь, необхідних для творчої педагогічної діяльності.

Таким чином, вивчення ціннісно-мотиваційного ставлення студентів до професії вчителя дозволило визначити, що 22% студентів вважають цю професію, простою, мало престижною, навіть не дуже цікавою: вони жалкують, що обрали таку спеціальність, вирішили не продовжувати навчання і не працювати за цим фахом.

58% опитаних виявили середній рівень зацікавленості професією. В їхніх відповідях простежується незначна невпевненість, невизначеність, страх перед реаліями сьогодення.

І лише 20% опитаних повною мірою розуміють особливості обраної професії, надзвичайно позитивно відгукуються про призначення та роль учителя в розвитку школярів і твердо переконані, що вчитель – це їхнє справжнє покликання.

Нас цікавило також питання готовності студентів до подальшого професійного розвитку та вдосконалення, як результату мотивації навчальної діяльності. Аналіз відповідей засвідчив, що більшість респондентів (65%) усвідомлюють потребу у професійному вдосконаленні, саморозвитку, подальшій самоосвіті. Серед проблем, які заважають студентам активніше прагнути до професійного самовдосконалення, вони називають: «Не вистачає сили волі та наполегливості»; «Недостатньо часу для підготовки»; «Немає відповідної літератури та умов праці».

У 10% респондентів фактично відсутнє прагнення до подальшого професійного зростання та саморозвитку. Серед відповідей, обраних цією частиною студентської аудиторії, на запитання «У чому ви можете себе максимально реалізувати?», переважали такі: «Не знаю», «Вважаю, що зможу себе реалізувати лише працюючи за іншим фахом»; на запитання «Чи вдасться Вам досягти в подальшій професійній діяльності того, про що мрієте?» була відповідь: «Не знаю, як вже поталанить».

І лише 25% респондентів, як показало опитування, готові до подальшого професійного зростання, вдосконалення, самоосвіти. На запитання «У чому ви можете себе максимально реалізувати?» була відповідь: «Працюючи в майбутньому вчителем». Серед запропонованих життєвих принципів студенти цієї групи обрали наступні: «У житті завжди є місце самовдосконаленню», «Насолода життям у творчості». Найближчою до ідеалу цих студентів є «людина творча, що багато знає та багато вміє». Такі відповіді свідчать про свідому готовність студентів до подальшого професійного самовдосконалення, про стійку, сформовану мотиваційно-

ціннісну позицію.

Ретельне дослідження проблеми мотивації навчання здобувачів освіти в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти, зокрема коледжів, заслуговує на особливу увагу адже, як свідчить практичний досвід, проблеми виховання та навчання сучасних студентів у педагогічному коледжі значно пов'язана і з їхніми віковими особливостями. Ураховуючи те, що у коледжі студенти розпочинають навчання з 15 років та навчаються до 21 року, здобуваючи спочатку освітньо-кваліфікаційний рівень «фаховий молодший бакалавр», а потім – перший освітній рівень «бакалавр», важливо розуміти, що на роки у коледжі припадає підлітковий та юнацький періоди, з їхніми психофізіологічними особливостями, пов'язаними зокрема з пошуком свого «Я», з періодом неприйняття думки оточення, гіперболізації власних проблем, егоцентричного стилю поведінки [4, с. 20].

У цьому віці виховання студентів тісно пов'язується з формуванням у молоді правильних життєвих ціннісних орієнтирів, усвідомлення власного призначення як на рівні професійної реалізації, так і на суспільному рівні.

Практика засвідчує, що більшість теперішніх студентів коледжів гуманітарно-педагогічного спрямування турбуються та керуються у житті насамперед матеріальним забезпеченням у житті, коханням та щасливим сімейним життям, що досягається шляхом захисту власної позиції, незалежності у міркуваннях та діях, життєрадісності. Така ціннісна орієнтація студентів, хоч і спрямована на влаштування свого особистого життя та забезпечення майбутнього, але зовсім не шляхом власного професійного вдосконалення та суспільно-громадянської значущості. Така ціннісна життєва позиція більшості студентів не сприяє формуванню глибокої внутрішньої свідомої мотивації власного професійного вдосконалення. Досить часто це призводить до того, що студенти, на жаль, легко відмовляються від навчання за обраним фахом і шукають можливості швидко (так би мовити, «тут і зараз») влаштувати особисте життя, що призводить навіть до переривання навчання та пошуку роботи, що не вимагає фахової підготовки (зокрема пов'язаної з виїздом за кордон).

Окрім цього, важливо враховувати й об'єктивні процеси, що відбуваються сьогодні у нашій країні та безпосередньо впливають на становлення й формування особистості студента. Це, зокрема, стан психологічного стресу та тривожності, викликаний воєнними діями в нашій країні, на фоні чого виникає страх за майбутнє, хвилювання за батьків та родичів, котрі перебувають сьогодні у зонах активних бойових дій. Невпевненість у власному майбутньому також призводить до невизначеності, розгубленості, втрати життєвих пріоритетів.

Як бачимо, проблема формування позитивної мотивації навчальної діяльності бакалаврів надзвичайно гостра та потребує активного вирішення. Досить низька оплата праці молодого фахівця, особливо в перші роки роботи, коли ще немає достатнього досвіду роботи, значні скорочення робочих місць, сьогоднішня військова ситуація, що призводить до вимушеного переїзду значної частини молоді за кордон – ось ті проблеми, які значною мірою впливають на формування мотивації навчальної діяльності наших студентів. Це ті проблеми, які ми маємо вирішувати систематично, і в навчальній, і в виховній діяльності освітніх закладів.

Саме тому, з метою покращення якості виховного впливу на особистість украї необхідно посилити виховні та ціннісно-мотиваційні орієнтири студентів, формування їхньої свідомої громадянської та професійної позиції, віру у власні можливості та впевненість у власному майбутньому, особистісній та професійній самореалізації. Свідомою мотивація, свідоме розуміння національної ідентичності, особистісної громадянської позиції, власної професійної цінності та значущості буде тією рушійною силою, яка забезпечить якісне та ефективне формування свідомого громадянина України.

Освітньо-виховна робота в КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» проводиться згідно з планом роботи кафедр, планом роботи факультету. Значна робота проводиться кураторами академічних груп – це і кураторські години, і дні відкритих дверей, і робота з батьками, особливо в період змішаного та дистанційного навчання. Особливо хочемо відзначити роботу кураторів усіх академічних груп факультету, які тримають постійний зв'язок із викладачами-предметниками, студентами, їхніми батьками, здійснюють організаційну та роз'яснювальну роботу.

Викладачі, що здійснюють освітній процес зі студентами гуманітарно-педагогічного факультету – креативні, ініціативні, компетентні, здатні до творчої самореалізації в нових умовах, в яких сьогодні знаходиться вся вітчизняна освітня система. Незважаючи на віддаленість від студентів,

на те, що спілкування та освітній вплив на студентів здійснюється в умовах дистанційного навчання, викладачі освоюють нові інформаційно-технологічні технології навчання, викладання дисциплін, систематично вдосконалюють та урізноманітнюють методику викладання навчальних дисциплін.

Зокрема, враховуючи сучасні соціальні вимоги до підготовки вчителів початкової школи в роботі зі студентами третього курсу та молодшого бакалавра спеціальності «Початкова освіта» викладачі працюють над формуванням у них професійних компетентностей. Так, під час практичних та лабораторних занять, викладачі звертають увагу на розвиток у студентів навичок логічного мислення при ухваленні рішень, пов'язаних з особливостями майбутньої професійної діяльності, умінь та навичок студентів застосовувати здобуті знання в практичній діяльності, забезпечення свідомого засвоєння системи інтегрованих знань, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики.

Сучасні умови потребують, щоб професійна підготовка майбутнього вчителя забезпечувала можливість його подальшого саморозвитку, сприяла формуванню здатності студента до самоосвіти й самовдосконалення. У зв'язку з цим важливими завданнями фахової підготовки майбутнього вчителя є не тільки засвоєння знань й умінь певної галузі знань, необхідних для професійної діяльності, а й оволодіння прийомами самостійного пошуку інформації, опанування нових технологій, розв'язання невідомих раніше професійних завдань.

Дистанційне навчання поставило перед викладачами і студентами спеціальності «Журналістика» додаткові завдання, переосмислення підходів до організації роботи, зміни структури споживання інформації. Викладачі знаходяться в постійному, хоча і віртуальному, діалозі зі студентами. Наприклад, на заняттях із фахових дисциплін майбутні працівники медіагалузі із захопленням і повною віддачею виконують завдання «Створи свій перший репортаж», «Відеоінтерв'ю на актуальну тему» або ж, використовуючи методику провідних професорів, пропонують відтворити реальні життєві факти за назвами: «Історія однієї фотографії», «Дзвони пам'яті» тощо. На парах викладачі надають перевагу детальному поясненню та подальшому конспектуванню, перегляду презентацій, відеозанять, тестуванню, роботі в різних Google формах. Студенти вчать критично мислити, самостійно займатися дослідницько-пошуковою роботою, вивчають структуру текстів окремих видів літератури. Тому поєднання однієї методики з іншою – це актуально, ново і цікаво.

Цікаві та неординарні форми й методи роботи використовують викладачі правових дисциплін. Наприклад, PRES-формула (від англ. Position – Reason – Explanation or Example – Summary) – допоміжний метод навчання, спрямований на розвиток і закріплення навичок аргументування, обґрунтування й захисту власної позиції у дискусії, діалозі, під час ділових зустрічей.

Тренінги (індивідуальні та групові). Цей ефективний для викладання практичної юриспруденції, зокрема, «Діловодство в юридичній практиці», «Нотаріат України», «Адвокатура та прокуратура України». Мета тренінгу – забезпечити студентів практичними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для виконання конкретних завдань шляхом тренування (повторення й закріплення) певних дій.

Актуальними при дистанційному навчанні є застосування в роботі зі студентами спеціальності «Право» методу ділової (рольової) гри, методу «Займи позицію», метод «кутків», метод «позначки», або таблиця ЗХВ (знаю, хочу знати, вивчу), Метод конкретних ситуацій (МКС), або кейс-метод, Метод «карусель» застосовується на семінарі з будь-якого предмета, а саме зручно використовувати під час дистанційного навчання.

Викладачі гуманітарно-педагогічного факультету активно впроваджують інноваційні технології викладання навчальних дисциплін зі студентами образотворчого та музичного мистецтва, проводять консультації для студентів у Google-документі, активно використовують можливості Google-класів при проведенні індивідуальних занять та пробних уроків. Одним із показників ефективності освітньо-виховної роботи факультету є те, що значна частка студентів факультету щороку стають переможцями Всеукраїнських конкурсів, фестивалів, олімпіад тощо.

Вагомим чинником формування позитивної мотивації здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» є залучення студентів до активної науково-дослідної діяльності. Науково-дослідна робота студентів є важливим засобом підвищення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які спроможні творчо застосувати в практичній діяльності новітні досягнення науки і техніки. Завданням сучасного періоду розвитку ЗВО є забезпечення умов для того, щоб кожен студент протягом навчання у закладі вищої освіти тією чи іншою мірою отримав навички дослідницької роботи, засвоїв

відповідні методи науково-дослідної діяльності.

Для формування особистості студента як творчого, ініціативного фахівця, на нашу думку, необхідно залучити його до науково-дослідної діяльності, яка привчає студента до самостійності, виробляє у нього вміння застосовувати отримані знання при розв'язанні конкретних завдань, вільно орієнтуватися в літературі за обраним фахом, а також виховує вибагливість до себе, зібраність, цілеспрямованість.

Однією із форм науково-дослідної роботи є участь у студентських наукових організаційно-масових і змагальних заходах різного рівня: наукових семінарах, форумах, конференціях, конкурсах наукових робіт. Участь студентів коледжу, особливо молодших бакалаврів та бакалаврів, у наукових заходах різного гатунку є органічною частиною і обов'язковою умовою успішної роботи закладу освіти. До того ж студенти не лише отримують найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на лекційних і семінарських заняттях, лабораторних роботах і виробничих практиках (особливо старшокурсники), а й беруть участь у наукових дослідженнях. Отже, підвищення ефективності науково-дослідних робіт, залучення до їхнього виконання студентів підвищують і якість підготовки сучасних фахівців. З огляду на це наука в коледжі має можливість омолоджувати кадри, оскільки молоді учені постійно залучаються. Ця особливість дає великі переваги вищій школі як з погляду розвитку самих досліджень, так і з погляду підготовки наукових кадрів. Тому специфіка роботи закладів вищої освіти потребує не простого, а органічного поєднання освітньої та науково-дослідної роботи викладачів, аспірантів і студентів [1, с. 5].

Аналіз активності залучення молодших бакалаврів та бакалаврів коледжу до науково-дослідної діяльності, написання наукових тез, статей, участі в науково-теоретичних, науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах тощо за 2021-2023 роки засвідчує те, що робота в цьому напрямку здійснюється активно. При цьому спостерігаємо позитивну динаміку в залученні бакалаврів до написання наукових публікацій та участі в різноманітних наукових заходах.

Зауважимо, що ефективність та залучення бакалаврів до науково-дослідної діяльності дуже залежить від наукової активності наших науково-педагогічних та педагогічних працівників, які займати мають мати активну науково-дослідну позицію та власним прикладом спонукати і заохочувати студентів до спільної науково-дослідної діяльності. Перефразуємо дещо девіз нашого коледжу і зазначимо: до активної наукової діяльності студентів через активну наукову діяльність викладача. Адже науково-дослідна діяльність, як один із чинників, сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, що характеризується високою мотивацією до активної пізнавальної діяльності, розвитку творчих здібностей, досвіду творчої діяльності, характерологічних особливостей особистості.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Отже, фахова підготовка сучасних здобувачів освіти першого освітнього рівня «Бакалавр» у межах педагогічних коледжів передбачає удосконалення навчально-методичної діяльності та активізацію наукового потенціалу науково-педагогічних працівників, подальше залучення студентів до участі у всеукраїнських та міжнародних конференціях, семінарах, тренінгах, конкурсах, фестивалях; посилення мотиваційного компонента навчальної діяльності студентів, розкриття творчого потенціалу кожного здобувача освіти.

Підсумовуючи, виокремимо низку пропозицій щодо покращення формування позитивної мотивації навчальної та науково-дослідної діяльності здобувачів першого освітнього ступеня «Бакалавр»:

- посилити психологічний супровід здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти з метою збереження позитивної мотивації навчання молоді в умовах війни;
- активізувати участь здобувачів початкового рівня вищої освіти «Молодший бакалавр» та першого бакалаврського рівня вищої освіти у наукових заходах різного гатунку шляхом залучення їх до міжвишівських, регіональних, міжрегіональних, всеукраїнських, міжнародних конференцій, семінарів, вебінарів, круглих столів тощо;
- продовжувати заохочувати студентів у написанні наукових праць (тез, статей), у вигляді додаткових балів, підвищення навчального рейтингу, що сприятиме формуванню зацікавленості та позитивної мотивації навчальної та науково-дослідної діяльності;
- продовжувати активізувати наукову діяльність педагогічних і науково-педагогічних працівників коледжу задля посилення ефективності формування позитивної мотивації навчальної та наукової діяльності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васянович Г. Культурно-гуманітарні засади освітнього процесу і сучасна реальність. *Освітні обрії*. 2019. Т. 49, № 2. С. 4–7. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/10926>.
2. Литвиненко С. Креативність як загальна здібність до творчості : сучасні підходи. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2006. Вип. 3 (50). С. 215–219.
3. Луговий В. Культурно-інформаційна теорія освіти : педагогічний понятійно-категоріальний апарат. *Новий колегіум*. 2007. № 5 (42). С. 10–17.
4. Ничкало Н. Г. Наукові дослідження з проблем педагогіки і психології вищої школи. *Вища освіта в Україні : реалії, тенденції, перспективи розвитку : матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ, 1996. Ч. 1. С. 19–23.
5. Повідайчик О. С., Попик М. М., Реблян А. М. Мотиваційні аспекти науково-дослідницької діяльності студентів закладів вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. Випуск 1 (50). С. 219–222.
6. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. №25. P. 54–67.

REFERENCES

1. Vasianovych H. Kulturno-humanitarni zasady osvitnoho protsesu i suchasna realnist. *Osvitni obrii*. 2019. T. 49, № 2. P. 4–7. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/10926>. [in Ukrainian].
2. Lytvynenko S. Kreatyvnist yak zahalna zdbnist do tvorchosti : suchasni pidkhody. *Zbirnyk naukovykh prats Poltavskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni V. H. Korolenka*. Poltava : PDPU im. V. H. Korolenka, 2006. Vyp. 3 (50). P. 215–219. [in Ukrainian].
3. Luhovyi V. Kulturno-informatsiina teoriia osvity : pedahohichni poniatiiino-katehorialnyi aparat. *Novyi kolehium*. 2007. № 5 (42). P. 10–17. [in Ukrainian].
4. Nychkalo N. H. Naukovi doslidzhennia z problem pedahohiky i psykholohii vyshchoi shkoly. *Vyshcha osvita v Ukraini : realii, tendentsii, perspektyvy rozvytku : mater. Mizhn. nauk.-prakt. konf.* Kyiv, 1996. Ch. 1. P. 19–23. [in Ukrainian].
5. Povidajchuk O. S., Popyk M. M., Reblan A. M. Motyvatsijni aspekty naukovo-doslidnyts'koi diial'nosti studentiv zakladiv vyschoi osvity. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Serii: «Pedahohika. Sotsial'na robota»*. 2022. Vypusk 1 (50). P. 219–222. [in Ukrainian].
6. Ryan R. M., Deci E. L. Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*. 2000. №25. P. 54–67. [in English].

Матеріал надійшов до редакції 20.08.2023